

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060308

DOM
2016-11-18
Stockholm

Mål nr
P 3659-16

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2016-04-21 i mål nr P 792-15,
se bilaga A

KLAGANDE

1. CN

2. ON

Uppgivet ombud för 1–2: SF

MOTPARTER

1. Samhällsbyggnadsnämnden i Trelleborgs kommun
231 83 Trelleborg

2. AA

3. BA

Y₄

5. AB

6. GC

7. LE

Dok.Id 1298953

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00-15:00
		E-post: svea.avd6@dom.se www.svea.se		

8. HE

9. IE

10. SG

11. BH

12. HH

13. KL

14. LJ

15. NL

16. SL

17. BL

18. GM

19. EN

20. RN

21. MS

22. SS

23. MT

24. OT

25. JW

26. OW

Uppgivet ombud för 2-16, 18-20 och 22-26: MS

SAKEN

Bygglov för vindkraftverk på fastigheten X i Trelleborgs kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen undanröjer den överklagade domen och återförvisar målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

CN och **ON** har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska bevilja bygglov enligt ansökan eller, alternativt, fastställa länsstyrelsens beslut att återförvisa ärendet till nämnden för beviljande av bygglov.

Samhällsbyggnadsnämnden i Trelleborgs kommun (nämnden) och övriga motparter utom **BL** (**AA m.fl.**) har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

BL har beretts tillfälle att yttra sig men har inte hörts av.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

CN och **ON** har utöver det de anfört i underinstanserna tillagt bl.a. följande. Mark- och miljödomstolen har endast prövat ansökan mot en riktlinje i översiktsplanen och har missuppfattat vad riktlinjen avser. Riktlinjen anger vad kommunen ska verka för när det gäller grupper av vindkraftverk men säger inget om enstaka verk. Domstolen har inte prövat saken i målet och inte heller på rätt sätt vägt olika intressen mot varandra.

Nämnden har hänvisat till det den anfört i underinstanserna.

AA m.fl. har utöver det de anfört i underinstanserna tillagt bl.a. följande.

Att kravet i översiktsplanen endast är ett ”verka-för-krav” framstår som naturligt om det läses mot ingressen till det aktuella avsnittet i planen. Det bör tolkas som ett krav som kommunen inte ska frångå så länge behovet av vindkraft kan tillgodoses genom att vindkraftverk placeras i grupper. Så länge behovet kan tillgodoses genom annan lokalisering inom kommunen bör det kommunala allmänintresset av icke-störning ges företräde framför det enskilda intresset av vindkraftsetablering.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Den fråga som Mark- och miljödomstolen har att ta ställning till är om det finns skäl att avslå ansökan om bygglov för uppförande av ett vindkraftverk med stöd av 9 kap. 31 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL. Mark- och miljööverdomstolen instämmer inledningsvis i mark- och miljödomstolens bedömning att det sökta vindkraftverket inte kommer att påtagligt skada de riksintressen som finns i området. Mark- och miljööverdomstolen övergår därefter till att bedöma vilken betydelse den aktuella översiktsplanen, utöver frågan om riksintresse, har för prövningen av den ansökta åtgärdens tillåtlighet.

Av 3 kap. 2 § PBL framgår att en översiktsplan bl.a. ska ge vägledning för beslut om hur mark- och vattenområden ska användas. Mark- och miljööverdomstolen har i flera avgöranden betonat att en aktuell och väl underbyggd översiktsplan har stor betydelse vid lokaliseringsprövningen av vindkraftverk (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 30 november 2012 i mål nr P 78-12). I 3 kap. 3 § PBL anges att översiktsplanen inte är bindande.

Gällande översiktsplan för Trelleborgs kommun är aktuell och väl underbyggd men den pekar inte ut specifika områden som lämpliga eller olämpliga för etablering av vindkraftverk. Istället anger den ett antal riktlinjer som kommunen följer i sin prövning av en bygglovsansökan. Enligt översiktsplanen ska kommunen verka för att vindkraftverk placeras i grupper och att grupper inte lokaliseras närmare varandra än fyra kilometer i öppet landskap.

Prövningen av om den sökta åtgärden uppfyller kraven i 9 kap. 31 § PBL ska ske utifrån åtgärdens egna egenskaper. Mark- och miljööverdomstolen delar länsstyrelsens bedömning att den omständigheten att det aktuella vindkraftverket inte utgör en del av en grupp av vindkraftverk inte utgör en avslagsgrund. En riktlinje utformad på detta sätt i en översiktsplan kan således inte i sig utgöra hinder mot att bygglov ges.

Mark- och miljödomstolen har inte prövat övriga frågor i målet såsom omgivningspåverkan i form av buller och skuggor. Mark- och miljööverdomstolen återförvisar därför målet till mark- och miljödomstolen för fortsatt behandling.

Mark- och miljööverdomstolens dom får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättslagmannen Per-Anders Broqvist, hovrättsrådet Ingrid Åhman, tekniska rådet Maria Lotz samt hovrättsrådet Li Brismo, referent.

Föredraganden har varit Lena Lidmark.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2016-04-21
meddelad i
Växjö

Mål nr P 792-15

KLAGANDE

1. AA

2. BA

3. YA

4. AB

5. GC

6. LE

7. HE

8. IE

9. SG

10. BH

Dok.Id 362481

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 130 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-560 125	måndag – fredag 08:00-16:00

11. HH

12. KL

13. LJ

14. NL

15. SL

16. BL

17. GM

18. EN

19. RN

20. MS

21. SS

22. MT

23. OT

24. JW

25. OW

KLAGANDE OCH MOTPART

Trelleborgs kommun
Samhällsbyggnadsnämnden
231 83 Trelleborg

MOTPART

1. CN

2. ON

ÖVERKLAGAT BESLUT

Länsstyrelsen i Skåne läns beslut 2015-02-06 i ärende nr 403-6902-2014, se bilaga 1

SAKEN

Bygglov för vindkraftverk på fastigheten X, Trelleborgs kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår yrkandet om syn.

Mark- och miljödomstolen bifaller överklagandena och upphäver det överklagade beslutet.

BAKGRUND

Samhällsbyggnadsnämnden i Trelleborgs kommun (nämnden) beslutade den 5 mars 2013 att bevilja bygglov för nybyggnad av ett vindkraftverk och en teknikbod på fastigheten X. Beslutet överklagades av flera sakägare. Länsstyrelsen i Skåne län (länsstyrelsen) beslutade den 19 augusti 2013 att upphäva det överklagade beslutet och återremittera ärendet till nämnden för ny handläggning.

Nämnden beslutade den 28 januari 2014 att avslå ansökan om nybyggnad av ett vindkraftverk och en teknikbod på fastigheten X. Beslutet överklagades till länsstyrelsen som den 6 februari 2014 beslutade att upphäva nämndens beslut och att återförvisa ärendet till nämnden för beviljande av bygglov.

Länsstyrelsens beslut har nu överklagats till mark- och miljödomstolen av såväl Trelleborgs kommun som av ett flertal närboende.

YRKANDEN M.M.

Trelleborgs kommun genom **samhällsbyggnadsnämnden**, har – som det får förstås – yrkat att länsstyrelsens beslut ska upphävas och att nämndens beslut om avslag ska gälla då nämnden vidhåller sin bedömning i ärendet.

HE och IE har yrkat i första hand att mark- och miljödomstolen med ändring av länsstyrelsens beslut ska upphäva nämndens beslut om bygglov. I andra hand har de yrkat att mark- och miljödomstolen med undanröjande av länsstyrelsens beslut återförvisar ärendet till länsstyrelsen för ny handläggning.

BL har yrkat, som det får förstås, att mark- och miljödomstolen med ändring av länsstyrelsens beslut ska upphäva nämndens beslut om bygglov.

MS m.fl. har yrkat i första hand att mark- och miljödomstolen med ändring av länsstyrelsens beslut ska upphäva nämndens beslut om bygglov. I andra

hand har de yrkat att mark- och miljödomstolen med undanröjande av länsstyrelsens beslut återförvisar ärendet till länsstyrelsen för ny handläggning. De yrkar vidare att mark- och miljödomstolen ska hålla syn på plats.

HE och IE har anfört huvudsakligen följande. På läkarmottagningen på EG driver de en specialistmottagning för patienter med yrsel, tinnitus och migrän.

Mottagningen har en avancerad utrustning för diagnostik och behandling av otoneurologiska sjukdomar med bl.a. undersöknings-mikroskop, stroboskop, känslig audiologisk mätutrustning, ultraljud sinuson, tympanometri och vestibulär och videonystagmografisk mätutrustning.

Sedan 2011 pågår ett behandlingsprojekt avseende behandling av tinnitus, hyperacusis och sensorisk överkänslighet med transkraniell elektrisk stimulering (TDCS). Tanken med att förlägga detta projekt till mottagningen på Ekeslätt var dels att erbjuda patienter med besvarande ljudöverkänslighet en lantlig rofylld miljö utan störande buller från omgivningen dels för att kunna genomföra behandling i en miljö utan trafikbuller eller annat buller och därigenom få en god uppfattning om effekten av behandlingen. Av följande skäl vill de nu överklaga länsstyrelsens beslut.

Störande buller läkarmottagning, behandlingsrum - felaktig beräkning

Enligt bifogad bullerberäkning (Bullernivå NORD2000) beräknas bullernivån vid boningshusets fasad mot söder till 36,3 dB vid vindhastighet 8 m/s. Läkarmottagningen och husets uteplats är belägna ca 30 meter närmare det planerade vindkraftverket. Det innebär att bullernivån där kommer att vara högre än 36,3 dB både i läkarmottagningen och på uteplatsen. Dessutom bör man räkna in en osäkerhet på +/- 2 dB i beräkningsunderlaget. Störningen av buller från vindkraftverket kommer således att vara betydande såväl i läkarmottagningen som på uteplatsen redan vid måttlig vindstyrka.

Störande buller och infraljuds-störning av ljudkänsliga patienter. Särskild hänsyn till störningskänslig verksamhet

Enligt rapport 2011 till Naturvårdsverket har inte infraljud och lågfrekvent buller någon hälsoskadlig inverkan. Men ett nyligen publicerat avhandlingsarbete från Kanada som omfattade ca 5000 personer boende 500 - 1000 meter från vindkraftverk visar emellertid en signifikant ökad frekvens av depression, sömnstörning, yrsel och tinnitus i denna gruppen jämfört med en lika stor kontrollgrupp utan exponering av vindkraftsbuller. Flera andra studier efter 2011 har påvisat speciellt en signifikant störning av sömnen. Personer med sensorisk överkänslighet drabbas lättast. Trots att infraljud inte kan uppfattas som ljud är kraften matt i dB dubbelt så hög jämfört med hörbart ljud på samma avstånd från vindkraftverket. Flertalet av de patienter som de behandlar lider av sensorisk överkänslighet. Dessa patienter får behandling under 10 tillfällen under en begränsad tid och kan då bo kvar under behandlingstiden på gården. Det finns en uppenbar risk att behandlingsresultaten för dessa patienter blir sämre eller att behandlingen misslyckas p.g.a. bullerbelastningen i detta frekvensområde.

Egna hälsoskäl

IE lider av migrän. Hon är mycket ljus- och ljudöverkänslig och har egen erfarenhet av att ljud från vindkraftverk påverkar hennes hälsotillstånd negativt.

Störande buller och skuggor på uteplats. Avsaknad av bullerberäkning på uteplats.

För deras kafé-verksamhet med uteservering mot söder innebär placering av vindkraftverk söderut att flygande skuggor kommer att svepa över uteplatsen soliga dagar. Tillsammans med bullret från vindkraftverket ödeläggs den fria pastorala utsikten över fälten samtidigt som bullret och skuggbildningen förstör serveringsmiljön. Bullerberäkning har ej utförts för uteplatsen.

Försämring av fastighetsvärde - ekonomisk förlust

Uppförande av vindkraftverk nära en fastighet innebär att fastigheten blir mindre attraktiv vid en eventuell försäljning och marknadspriset sjunker. Deras livsverk

ödelaggs om de inte längre kan bedriva mottagningsverksamhet eller kafé-verksamhet på grund av vindkraftverken. Det naturliga blir då att avveckla alla verksamheter och försöka sälja gården med en betydande förlust, investeringar oräknade. Tanken känns smärtsam och absurd om en verksamhet som gynnar turistnäring och sjuka människor ska behöva lämna plats för en markägares personliga vinning av statliga subventioner på ett för samhället sannolikt olönsamt vindkraftverk som gör miljön oattraktiv för besökande turister.

Förstör landskapsbild och boendemiljö

De motsätter sig uppförande av det planerade vindkraftverket även av omsorg för det unika kulturlandskapet. Karaktären här är helt annorlunda än landskapet väster om Trelleborg-Malmö där landskapet är mer "moderniserat" med färre gröna "öar" och många vindkraftverk. Här är landskapet bevarat som det varit sedan skiftesreformen på 1700-talet med de öppna fria fälten, pilalléerna, småbyarna, kyrkorna och de utspridda trädomgivna gamla gårdarna. De upplever att ett okänsligt utplacerat vindkraftverk kommer att derangera detta kulturarv. Storskaliga vindkraftverk utgör visserligen en viktig del av landets förnybara energi men ett vindkraftverk här innebär att man förstör en gammal kultur- och boendemiljö.

Avslutande kommentarer

Det planerade vindkraftverket innebär en mycket begränsad samhällsnytta. Detta måste ställas mot samhällsnyttan av en specialistläkarmottagning, samhällsnyttan av deras vintage-butik och serveringens bidrag till turistnäringen.

BL har anfört huvudsakligen följande. Skuggbildning från ett vindkraftverk kommer att försämra hans hälsa. Han har återkommande huvudvärk och yrsel. Yrseln kommer att bli värre om han vistas i närheten av ett vindkraftverk. Han upplever att skuggorna från rotorbladen utlöser besvären men det kan också vara ljudet från verken då han är ljudöverkänslig. Det finns risk för att hans hälsotillstånd kommer att försämrast kraftigt om vindkraftverket tillåts.

Han bedriver hästavel på sin gård. Hästar är känsliga och lättskrämda djur. Hästar som utsätts för stress är mycket svåra att få dräktiga. Det blir också svårare att sköta hästar som är stressade och plötsligt blir skrämnda.

Hans gård kommer att sjunka i värde om vindkraftverket tillåts. Det kan komma bli svårt att avyttra gården.

MS m.fl. har anfört huvudsakligen följande. Om verket uppförs kommer deras boendemiljö att drabbas av buller, skuggning och påverkan på landskapsbilden. De bor i ett vackert, naturrikt, pastoralt landskap där man tydligt kan se fyra kyrkor och vill inte att området ska industrialiseras med vindkraft. De åberopar vad som tidigare har anförts till nämnden och länsstyrelsen, med följande tillägg nämligen lokalisering, felaktigt och bristfälligt underlag samt felaktig handläggning (formaliafel).

Lokaliseringen

Det finns ett antal omständigheter som såväl var för sig som sammantaget medför att vindkraftverkets lokalisering är olämplig. Ett ensamt vindkraftverk står i direkt strid med kommunens översiktsplan, vilken förespråkar att verken ska placeras i grupper. Därtill kommer påverkan på landskapsbilden samt påfrestningar för djur, natur och människor. De brister i utredningar som påtalas ska ligga sökanden till last, eftersom denne har all utredningsbörda i ärendet. I den mån oklarheter finns bör de tolkas utifrån försiktighetsprincipen vilket innebär att verksamheten inte ska tillåtas.

Den flacka, släta åkermarken i området innebär att landskapet är mycket känsligt för påverkan och slätten mellan kyrkorna idag är helt fri från vindkraftverk.

Boverket förespråkar i vindkraftshandboken från 2009

(<http://www.boverket.se/globalassets/publikationer/dokument/2013/vindkraftshandboken.pdf>)

en noggrann analys av landskapet innan tillstånd till etablering ges samt placering i grupper med stora avstånd mellan grupperna för att få ett så harmoniskt intryck som möjligt. Det som sker i Hemmesdyngge står i direkt strid med Boverkets

rekommendationer. Det saknas helt en övergripande samordning, vilket innebär att landskapet belastas på ett onödigt och oacceptabelt sätt.

Felaktigt och bristfälligt underlag från prospektören

De har bekostat oberoende rapporter av Docent BP som på ett flertal punkter visar att underlaget från Ramströms Vind AB är felaktigt och bristfälligt. Som grund för kraven vill vi framhålla följande felaktigheter.

De mätpunkter som projektören har valt vid bullerberäkningarna är inte satta vid närmsta fastighetsfasad och många mätpunkter ligger på läsidan sett från störningskällan (se bilaga 3, 9 och 10). Dessutom har de flesta fastigheterna olika beteckning i buller- resp. skuggberäkningen t.ex. Fastighet J i bullerberäkningen heter Fastighet I i skuggberäkningen osv. Mätpunkter/koordinater för samma fastighet, för ljud och skugga är olika i många fall t.ex. Fastighet D i bullerberäkning har koordinater Ost 396 749, Nord 6 137 897 men har Ost 396 752, Nord 6 137 894 i skuggberäkningen. Båda mätpunkterna för Fastighet D alt C ligger bakom huset på läsidan sett från störningskällan öster om fastigheten ut på vägen.

Beräkningspunkterna i ansökningsunderlaget har felaktiga koordinater med konsekvens att berörda bostäder enligt underlaget ligger mellan 10 och 30 m längre bort från vindkraftverket än vad som är fallet i verkligheten och på grund av det anser vi att det finns goda grunder att anta att bullernivåerna från Ramströms Vind inte är korrekt beräknade. Bullret ska beräknas vid en plats som är på utsidan av bostaden på en tänkt uteplats i riktning mot vindkraftverket. I BPs Rapport 2013:165 har avstånden uppmätts på ett korrekt sätt vilket innebär t ex att för Bostad I har avståndet sjunkit från 442 m i Ramström Vinds underlag till 429 m och för Bostad J har avståndet sjunkit 455 m till 440 m.

På söderslutt har vi ett antal månader med frusen barmark. Detta har en stor påverkan på hur ljudet färdas. Ljudberäkningen i underlaget från Ramströms Vind AB tar ingen hänsyn till detta faktum, medan en beräkning enligt NORD2000 som använts i BPs Rapport 2013:165PM2 ger helt andra värden.

Mätosäkerhetsmarginal (2,0 dB) måste tas hänsyn till. Enligt tillkommande dom i Mark- och Miljödomstolen (MMD) i mål nr M 4224-13, meddelad 2014-03-07, krävs att till mätvärdet ska läggas mätosäkerhet. Bygglovsansökan är grundat på beräkningar där ljudgränsen är satt till 40,0 dB(A) enligt Statens Naturvårdsverk "Ljud från landbaserad vindkraft" 2001. Trelleborgs kommuns miljöavdelning har ett föreläggande, dvs. ett formellt krav på verksamheten från samhällsbyggnadsnämnden.

Kravet är ställt på den som anmälde verksamheten till nämnden. Från nämndens sida anses att 38 dBA ligger som krav i framtiden. Detta krav ska gälla även på den senaste ansökan som är baserad på underlag från Ramströms Vind AB, trots detta ligger bullernivån långt över 38 dB hos ett flertal fastigheter.

Fastighet J i Ramströms bullerberäkningar har en bullernivå som ligger på 38,0 dB(A) och fastigheten ligger 455 m från vindkraftverket. Det som inte beaktas är att fastigheten har sin tomt vänd mot norr dvs. rakt mot vindkraftverket. De exponeras således fullt ut vad gäller störningar från verket vilket inte bara gäller buller och skuggor utan även den nattliga hindersbelysningen. Om man mäter från tomtplatsen på fastigheten finns deras uteplats ungefär 40 m från bostadshuset i riktning mot vindkraftverket. Tomten sträcker sig cirka 60 m i riktning mot vindkraftverket, vilket innebär att de har 40 dB(A) vid tomtgränsen om Ramströms Vind ABs bullerberäkning stämmer. Med tanke på tomtens utformning gör de gällande att tomtgränsen ska utgöra den punkten som projektören har att klara, dvs. 40 dB(A). De ska t.ex. sommartid ha möjlighet att nyttja sin tomt utan störande buller.

I underlaget från Ramström har källbuller från vindkraftverket, ändrats från 103,0 dB(A) i det tidigare underlaget från Väktaren Vind AB till 101,5 dB(A) utan förklaring och trots att ansökan är gjord för exakt samma verk, dvs. Enercon E53. E53 som projekteras är förmodligen ett begagnat verk eftersom det inte nystartades ett enda E-53 under 2014 enligt www.vindstat.nu. Är det ett nytt verk eller är det ett begagnat verk som avses i ansökan? Ett begagnat verk i sådant fall har högre käll-

bullernivå p.g.a. slitage. Enligt tillverkarens datablad har E53 vindkraftverkets källbullermätning en tolerans på +/- 1,0 dB(A) som även påverkar bullerkalkylen. Dessa uppgifter är inte med i beräkningen. Om ett annat vindkraftverk än Enercon E53 ska byggas, vad är det i så fall för verk? Det finns inga verk med högre effekt än ett E53 (0,8MW, 101,5 dB(A)) som har lägre källbuller än 102,5 dB(A).

Enligt Ramström Vind AB:s komplettering till samhällsbyggnadsnämnden kan en enkel omställning göras för att ställa ner effekten med 0,5 % och likaså källjudet med 0,5 decibel för att hålla ljudnivån under 38 dB (40 dB – mätosäkerhetsmarginalen (2 dB)). Det här påståendet är falskt. Effekten måste ställas ner med 25,2 % och inte 0,5 % (från 800 kW till 500 kW) om källjudet ska ställas ned med 0,5 dB till 101 dB. Verket kör då i mod 4 med max effekt på 500 kW. För varje vindkraftverk finns fastställda förvalda effektnivåer, s.k. mod, till vilka verket kan nedställas för permanent drift med lägre energifångst och källbullernivå som följd. I WindPro beräkningen i kompletteringen har Ramströms Vind AB sänkt källbullernivån till 101,0 dB(A) men inte effekten. Enligt konsensus ska dock alla ansökningar göras med verk ställda i mod 0, dvs. körda för full effekt (800 kW) då allt annat är kapitalförstöring, dvs. att först ställa upp ett verk med en viss effekt för att sedan ställa ned verket i effekt innan det ens har tagits i bruk. Med en variabel källbullernivå kan vilken bullernivå som helst fås vid bostaden.

Vad gäller skuggor finns samma brister i underlaget som anges ovan avseende bullerberäkning. Om inte angivna koordinater är korrekta i samband med skuggberäkningen kan man utgå ifrån att utredningen inte stämmer. Därtill ska skuggberäkningen göras vid tomtens tänkta uteplats. Någon sådan differentiering har Ramströms Vind AB inte gjort. I praxis anges att en bostad maximalt får utsättas för åtta timmars faktisk skuggtid per år och 30 minuters faktisk skuggtid per dag. Länsstyrelsen bortser vidare från att förväntade värden bygger på ett genomsnitt. Antalet soltimmar varierar mellan olika år och vid värsta scenario finns risk för skuggbildning uppåt 13:56 timmar/år och 0:30 timmar/dag. Av de utredningar som ingivits av Ramströms Vind AB kan utläsas att ett bostadshus, fastighet J, utsätts för mer än 8 timmar skuggning per år. Dessutom verkar förhållandet mellan förväntade

värden och värsta scenariot inte rimligt då t.ex. 11:03 timmar/år (värsta fall) blir 1:14 timmar/år (förväntat utfall). Även om skuggbildningen kan begränsas med tekniska system visar den omfattande skuggbildningen att lokaliseringen är olämplig. I vart fall bör det beaktas som en av många omständigheter.

I det tidigare underlaget från Väktaren Vind AB skulle fastighet A (nuvarande Fastighet L på underlaget från Ramströms Vind AB) inte få skugga alls. I Ramström Vinds underlag, kommer de helt plötsligt att få 4:52 timmar/år i värsta fall, fast det är samma verk och exakt samma placering som förra gången. Fastighet B (nuvarande Fastighet M) har ändrats från 5:32 timmar/år till 5:12 timmar/år utan förklaring. Vad är det för parametrar i WindPRO-skuggberäkningen som har ändrats för att komma fram till dessa nya värden?

Ramströms skuggberäkning är baserad på en parameter "Minsta solhöjd över horisonten för påverkan" vilket innebär att skuggorna börjar beräknas först när solen nått en vinkel på 3° (tre grader) över horisonten, vilket ska användas i skogsmark. BPs rapport baseras på att skuggor börjar beräknas när solen nått en vinkel på 1° (grad) över horisonten, vilket ska användas för slättmark utan skog. Eftersom landskapet är ett slättlandskap kan även 0° (noll grader) användas.

Gränsvalla Gård (fastighet K) som ligger granne med Fastighet J och Fastighet K på underlaget, finns inte med i beräkningsunderlaget från Ramströms Vind AB. Det finns därför varken ljud- eller skuggdata beräknade och således inget underlag att ta ställning till. På det tidigare underlaget från Väktaren Vind AB, fanns Gränsvalla Gård med i kalkylen och eftersom de uträkningarna var felaktiga är det av största intresse för sakägarna på Gränsvalla gård att få ta del av nya beräkningar.

Gränsvalla Gårds närmaste fastighetsfasad ligger 441 m från vindkraftverket vilket i verkligheten betyder att Gränsvalla gård är en av de fastigheter av samtliga berörda som ligger närmast vindkraftverket. Enligt BPs rapport 2013:165PM3 beräknas fastighet J i skuggberäkningen (fastighet K i ljudberäkningen) få 11:03

timmar/år skugga, vilket är mer än den tillåtna tiden på 8 timmar/år. Fastighet J i skuggberäkningen ligger 150 m norr om Gränsvalla gård, vilket betyder att även Gränsvalla gård med all sannolikhet kommer att beröras av både skugga och buller trots att fastigheten saknas i underlaget. BPs rapport 2013:165PM3 visar att Gränsvalla Gård (fastighet Na) kommer att få skugga upp till 30 min/dag.

Ramströms Vind AB har i ett senare skede skickat in en komplettering till Trelleborgs kommun med bl.a. beräkningsunderlag för Gränsvalla gård, fastighet P. Att Ramströms Vind AB hade skickat en komplettering blev Gränsvalla gårds ägare informerade om av en händelse vid en konversation avseende vindkraftverket med Trelleborgs kommun.

Beräkningen i Ramströms Vinds komplettering visar att Gränsvalla gård, Fastighet P, kommer att utsättas för den högsta skuggbelastningen nämligen 12:49 timmar/år eller 0:28 timmar/dag och att Fastighet J har ökat till 11:35 timmar/dag. Det är anmärkningsvärt att Ramströms Vind AB i kompletteringen ändrat källbullernivån till 101 dB jämfört med 101,5 dB i den ursprungliga ansökan. Dessa motstridiga uppgifter i olika handlingar från Ramströms Vind gör det omöjligt att ta ställning som sakägare.

Gränsvalla Gård, som drivs som ett ekologiskt jordbruk och blivit nominerat till årets miljöpris 2011, har mark som gränsar cirka 340 m från det tänkta vindkraftverket, vilket omöjliggör att i framtiden utveckla marken och företaget med bl.a. ekostugor, getter, lamm, grisar etc. eftersom det vid ett vindkraftsbygge kommer att beläggas med nyttjandeförbud, då bullernivån blir högre än gränsvärdet. Ett flertal undersökningar och även dom i MMD mål nr P 2824-13 i ärende Ingelstorp, Ängelholms kommun meddelad i Växjö, 2015-01-16, har med all önskvärd tydlighet tydliggjort att getter är speciellt ljudkänsliga och därför bör hänsyn tas till detta driftsavbräck för Gränsvalla gård. Gränsvalla gård kommer därför att ansöka hos MMD om ett fastställande om talan enligt 32 kap. 3 § och 6 § miljöbalken i det fall tillstånd ges.

Sammanfattningsvis kan konstateras att beräkningsunderlaget är så bristfälligt att det inte ska kunna ligga till grund för ett beslut. Eftersom det värst drabbade bostadshuset enligt ingivna utredningar från Ramströms Vind AB för bullernivå som nästan tangerar gränsvärdet 40,0 dB(A) är det av största vikt att beräkningen är noggrant genomförd och tillförlitlig.

Felaktig handläggning

Länsstyrelsen har inte underrättat alla sakägarna om beslutet att upphäva samhällsbyggnadsnämndens beslut angående bygglov för vindkraftverk. Ett antal sakägare fick ringa in själva till länsstyrelsen för att få tillgång till beslutet.

Beslut strider mot översiktsplan

I underlaget står det att vindkraftverket har en totalhöjd på 99,7 m. I Trelleborgs översiktsplan anges att avstånd från vindkraftverk till samlad bebyggelse eller byar med områdesbestämmelser ska vara minst 10 gånger verkets totalhöjd, i det här fallet $10 \times 99,7 \text{ m} = 997 \text{ m}$. Avstånd till Hemmesdynge som är en by med områdesbestämmelser är avståndet 945 m. I Hemmesdynges områdesbestämmelse står b.l.a. "området utgör en värdefull kulturmiljö, som i huvudsak ska användas för bostads och jordbruksändamål", "åtgärder får inte vidtas som kan skada miljön, vara störande för de boende eller till men för pågående markanvändning", "byn ingår i ett större område av riksintresse för kulturminnesvård", "nuvarande jordbruksmark utanför bestämmelsegränsen avses bibehållas". Avstånd till samlad bebyggelse i Klagstorp, Klagstorp 3 (T), som består av ett 40-tal fastigheter ligger 701 m från vindkraftverkets placering och 441 m från samlad bebyggelse vid Hemmesdyngevägen. I detta fall ligger vindkraftverkets placering i ansökan dessutom inom en kustzon.

Etablering av vindkraftverket skapar en tydlig konflikt mellan ett enskilt intresse, där ägaren inte ens bor i kommunen och ett flertal berörda fastighetsägare som bor i närheten av det planerade vindkraftverket.

Vindkraftsetablering bör göras i grupper. Det ensamma verk som nu planeras utgör inte en grupp tillsammans med andra i närområdet. Det är cirka 3 km till närmaste vindkraftverk i väster. Verket bildar inte heller tillsammans med omkringliggande verk någon geometrisk formation i landskapet som kan upplevas som harmonisk. Det ger därmed inte en god helhetsverkan med ett ensamt verk. Med tanke på det antal vindkraftverk som finns i området är ändå påverkan betydande och vindkraftverket bör därför inte uppföras med hänsyn till de boende i området. Sammanfattningsvis kan kraven i 2 kap. och 3 kap. 1 och 2 §§ den äldre plan- och bygglagen (1987:10, ÄPBL) inte anses uppfyllda.

Det finns enligt Energimyndighetens beslut från 2013 inget riksintresse för vindbruk då avstånd från bostad till vindkraftverk understiger 800 m. Avstånd från verket i det här fallet är 441 meter till samlad bebyggelse vid Hemmesdyngevägen respektive 701 m till tät bebyggelse vid Trevägen i Klagstorp. Då riksintresse för vindbruk inte finns ska riksintresse för kustzon väga tyngre.

En översiktsplan är inte bindande men har, utifrån hur nyanserad och konkret den är till sin utformning, betydelse för tolkning av hur ett visst markområde lämpligen ska användas. Enligt praxis har en aktuell och välunderbyggd översiktsplan ansetts ha stor betydelse vid prövning av vad som kan anses vara en lämplig plats för tillståndpliktig verksamhet (se bl.a. MÖD 2008:41). Översiktsplanen kan sägas vara överenskommelse mellan kommunen och länsstyrelsen om riksintressenas innebörd och avgränsning.

Miljörisker för vilda djur

En fladdermössutredning krävs för varje miljöfarlig vindkraftsanläggning då fladdermöss har registrerats i omgivningen. Idag vet man att fladdermöss samlas på vindkraftstornet kvällstid då detta är lite varmare än omgivningen p.g.a. av sin vita färg. Då fladdermössen rör sig förbi turbinvingarna sprängs lungorna p.g.a. tryckstötter, sekundärt söker sedan rovfåglar mat i form av döda fladdermöss och kan då vingklippas eller dödas direkt av turbinvingarna. Även om projektören lovar att införa s.k. "bat mode" dvs. att verket stängs kvällstid hela sommaren så ska en

relevant undersökning först göras t.ex. av sakkunnig på Lunds universitet. Man kan ännu en gång ifrågasätta verkets lönsamhet om det ska köras på "bat mode" en betydande del av året.

Fladdermöss skyddas i Sverige av artskyddsförordningen vilket bl.a. innebär att deras fortplantnings- och viloplats inte får skadas och de får heller inte störas under fortplantning. Naturvårdsverket har inom ramen för samarbetet Vindval lagt fram "Rapport 6467" från november 2011 angående "Vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss". I denna konstateras att Sverige har åtagit sig att skydda våra populationer av fladdermöss och att vindkraftsutbyggnaden kan utgöra en stor fara. Det anges även att vindkraftverk drar till sig insekter vilka i sin tur attraherar fladdermöss eftersom insekter utgör föda för fladdermössen. I rapporten rekommenderas att det genomförs ordentliga analyser före etablering av vindkraft så att etablering av kraftverk i dåliga lägen kan undvikas. Det kan konstateras att det i ärendet helt saknas inventering av fåglar och fladdermöss samt riskbedömning för eventuella fågel- och fladdermuspopulationer i området. Området är en viktig rastplats för flyttande fåglar, tranor, gäss m.m. Det är även en viktig plats för rovfåglar. Verket kan utgöra en stor risk genom att döda lågt flygande flyttfåglar samt ha en barriäreffekt gentemot vissa andra flyttande fågelarter som då väljer andra stråk för att slippa vindkraftverket. Luftrummet ovanför Hemmesdynge med omnejd är ett stort flygstråk för flyttfåglar. Alla i området har sett stora flockar med flyttande tranor vår och höst. Dessutom flyger på dagtid under vintern stora flockar med gäss för födosök på flytten inåt land. Av praxis torde tydligt framgå att både påverkan på fågel och fladdermuslivet ska utredas grundligt för att lokaliseringslämplighet ska kunna bedömas.

Sakägare har vid ett flertal tillfällen observerat fladdermöss som tros bo i närliggande kyrkor eller i andra äldre byggnader och flyger ut på Hemmesdyngesläppen för att fånga insekter. Skyddsavstånd från boplats till vindkraft är 2 km om arten Barbastell skulle ingå bland de fladdermusarter som finns på platsen vilkens förekomst måste utredas.

Hälsorisker

Det finns vetenskapliga belägg för att infraljud från vindkraft utgör en hälsorisk för närboende. Personer med bakomliggande sjukdomsbild riskerar att få sin situation förvärrad.

Dålig hushållning

Vindkraftverket har en dålig lokalisering som inte är förenlig med miljöbalkens mål om god hushållning, bl.a. är verket inte samhällsekonomiskt lönsamt och det har negativ påverkan på landskapsbild och natur.

MS har i egen skrivelse till domstolen anfört huvudsakligen följande. Av det underlag som han har gett in till domstolen framgår att det finns fladdermöss i området intill det planerade vindkraftverket. Det har inte utförts någon fladdermusutredning av prospektören. En ordentlig fladdermusutredning måste därför utföras för att kartlägga fladdermusbestånden i området. Av intresse för målets avgörande är Länsstyrelsen i Jönköpings läns beslut den 3 mars 2015 dnr 505-8080-2014.

ON och CN har motsatt sig bifall till överklagandena och yrkat att mark- och miljödomstolen fastställer länsstyrelsens beslut. De har bemött överklagandena och anfört i huvudsak följande.

Med anledning av nämndens överklagande hänvisar de till en tidigare inlaga daterad den 26 februari 2014.

När det gäller makarna Es läkarmottagning anser de att det inte finns någon utredning som visar att buller från vindkraftverk skulle störa läkarmottagningen och dess patienter. Makarna E menar att infraljud och lågfrekvent buller har skadlig inverkan på patienter, vilka enligt deras mening dock inte är sakägare. Makarna E ägde inte sin fastighet vid den tid då ärendet öppnades vilket innebär att Es haft alla möjligheter att inför köpet av fastigheten undersöka och skaffa information om vad som hände i närområdet inte minst inom ramen för undersökningsplikten. Ärendet fanns på kommunen och informationsmöte hade

hållits långt innan Es köpte sin fastighet. Det ska också noteras, efter vad som framkommit i färsk utredning i kommunen, att Es bl.a. inte har bygglov för vare sig butik, kaffeservering, läkarmottagning eller konferensverksamhet på sin fastighet. Tyngden av Es yttrande ska ses i ljuset av detta. Prövningen av vindkraftverket ska ske utan hänsyn till olovliga verksamheter.

Med anledning av överklagandena från MS m.fl. anser de att BP är en engagerad och känd/ökänd vindkraftsmotståndare vars beräkningssätt inte är vedertaget. Frågan om fladdermöss kan knappast tillhöra det enskilda intresse som S representerar och tidigare myndighetsprövningar i detta ärende har inte sett anledning att särskilt utreda denna fråga.

Det finns inget orsakssamband mellan den aktuella vindkraftsprövningen och BLs påstående om att skuggor från vindkraftverket kommer att försämra hans hälsa då han har återkommande huvudvärk och yrsel samt att hans hästar blir stressade skuggorna och kanske även av ljudet.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen konstaterar att nämnden har handlagt ärendet på nytt och därmed handlagt bygglovsärendet enligt den nya plan- och bygglagen (2010:900, PBL), eftersom nämndens tidigare beslut hade upphävts och återremitterats till nämnden för ny handläggning. Samtliga klaganden har således haft rätt att klaga på länsstyrelsens beslut den 26 februari 2015.

Syn

Mark- och miljödomstolen anser att målet är tillfredställande utrett utan att syn behöver företas. Yrkandet om syn som framförts av MS m.fl. ska därför avslås.

Sakfrågan

Mark- och miljööverdomstolen har vid flera tillfällen betonat betydelsen av en väl underbyggd översiktsplan vid lokaliseringsprövningen av vindkraftverk (se t.ex. MÖD 2005:66). Av Mark- och miljööverdomstolens dom den 5 november 2014 i mål P 2761-14 framgår bl.a. följande. Som en utgångspunkt måste översiktsplanen kunna fungera styrande vid vindkraftsetableringar inom kommunen. Översiktsplanen är emellertid inte bindande vid bygglovsprövningen. En ansökan om bygglov måste prövas utifrån förhållandena i det enskilda fallet. Därvid är det givetvis av betydelse vad planen innehåller i form av konkurrerande anspråk på marken och andra vägledande uppgifter.

I den kommunala översiktsplanen för Trelleborgs kommun, Översiktsplan 2010 (antagen av kommunfullmäktige 2010-06-21), finns ett särskilt avsnitt som behandlar vindkraft och där följande framgår.

Trelleborgs kommun har i sin tidigare översiktsplanering valt att peka ut lämpliga områden för vindkraftsetableringar. Denna typ av planering har visat sig bli mer och mer verkningslös efterhand som prövningspraxis utvecklats och genom att kommunen inte kunnat styra vindkraftsetableringar endast till dessa områden. Vindkraftsintresse och förfrågningar finns för lokaliseringar överallt i kommunen. Kommunen väljer därför att peka ut områden och skyddszoner, som inte bör påverkas av vindkraftsetableringar. Dessa områden och zoner utgörs av:

- *Bebyggda bostadsmiljöer, t.ex. byar, utvecklingsorter och Trelleborgs stad,*
- *Planerade eller framtida bostadsmiljöer,*
- *Kustområdet och andra känsliga rekreativmiljöer*
- *Känsliga landskapsbildsavsnitt,*
- *Landskapsbilder som domineras av kyrkor och andra landmärken,*
- *Säkerhetszoner vid vägar, ledningar och järnvägar,*
- *Riksintresseområden.*

Inom dessa områden ska kommunen inte medge vindkraftsetableringar.

Förutom de lagstyrda kraven på och riktlinjerna för etablering av vindkraftverkska, med hänsyn till de motstridiga intressen som finns inom området, följande riktlinjer gälla.

- *Kommunen ska verka för att vindkraftverk placeras i grupper och att grupper ej lokaliseras närmare varandra än 4 km i öppet landskap*
- *Kommunen ska uppmuntra etableringen av små vindkraftverk, så kallade gårdsverk*
- *Kommunen ska underlätta för kompletteringar i och utbyte av verk i befintliga vindkraftsgrupper*
- *Vindkraftsetableringar, förutom gårdsverk, ska ej tillåtas närmare samlad bebyggelse eller byar med områdesbestämmelser än 10 x verkens totalhöjd*
- *Vindkraftsetableringar, förutom gårdsverk, ska ej tillåtas närmare utvecklingsorterna än 15 x verkens totalhöjd*
- *Vindkraftsetableringar, förutom gårdsverk, ska ej tillåtas närmare Trelleborgs stad än 20 x verkens totalhöjd*
- *Gårdsverk ska placeras i omedelbar närhet till en gårdsbildning så att samhörigheten med denna är tydlig*
- *Kommunen ska bejaka etablering av havsbaserade vindkraftverk.*

Det aktuella vindkraftverket har en totalhöjd om 100 meter och lokaliseras inom ett område som är av riksintresse enligt bestämmelserna i 4 kap. 4 § miljöbalken samt strax utanför två områden som är av riksintresse för kulturmiljövården enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Avståndet till Hemmesdynge är ca 1000 meter. Verket är inte placerat i närheten av någon av utvecklingsorterna som pekas ut i översiktsplanen.

Mark- och miljödomstolen noterar inledningsvis att det saknas en kommunal motivering i översiktsplanen till varför vindkraftsetableringar ska lokaliseras utanför områden av riksintresse. Enligt domstolens uppfattning kommer vindkraftsetableringen dock inte att påtagligt skada de värden som är av riksintresse enligt 4 kap. 4 § miljöbalken (riksintresse kustzon). Enligt domstolen kommer inte heller vindkraftverket att påtagligt skada de kulturmiljövården som är av riksintresse enligt 3 kap. 6 § miljöbalken.

Vidare ska vindkraftsetableringar enligt översiktsplanen inte tillåtas närmare samlad bebyggelse eller byar med områdesbestämmelser än 10 x verkets totalhöjd. Vad som avses med ”samlad bebyggelse” eller vilka bebyggelsesamlingar som utgör ”samlad bebyggelse” framgår inte av översiktsplanen eller andra handlingar i målet. Mark- och miljödomstolen kan dock konstatera att vindkraftsetableringen ligger ca 950 meter från avgränsningen av områdesbestämmelserna för Hemmesdynge. Avståndet till närmaste bostadshus i Hemmesdynge uppskattar mark- och miljödomstolen till drygt 1000 meter. Även om kravet i översiktsplanen inte fullt ut är uppfyllt vad gäller avståndet till avgränsningen till områdesbestämmelserna för Hemmesdynge finner domstolen inte anledning att enbart på den grunden upphäva länsstyrelsens beslut. Vindkraftsetableringen ligger mer än 15 x vindkraftverkets totalhöjd från närmaste utpekade utvecklingsort i översiktsplanen.

Enligt översiktsplanen ska kommunen verka för att vindkraftverk placeras i grupper och att dessa grupper inte lokaliseras närmare varandra än 4 km. Det nu aktuella vindkraftverket strider därmed mot den kommunala ambition som uttrycks i översiktsplanen. Även om översiktsplanens riktlinje i detta avseende endast är ett ”verka-för-krav” menar mark- och miljödomstolen att kravet på att samla vindkraftverk i grupper och att avståndet mellan vindkraftsetableringarna är stort nog för att de olika etableringarna ska uppfattas som separata grupper är ett rimligt krav i ett slättlandskap (se t.ex. Mark- och miljööverdomstolens dom den 30 november 2012 i mål P 78-12).

Mot bakgrund av det ovan anförda finner mark- och miljödomstolen att nämndens beslut att avslå ansökan om bygglov för vindkraftverket på fastigheten X är riktigt. Det överklagade beslutet ska därför upphävas och överklagandena bifallas. Det finns därmed ingen anledning att pröva övriga frågor såsom buller och skuggor.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV427)

Överklagande senast den 12 maj 2016.

Cecilia Giese Hagberg

Lars Fransson

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Cecilia Giese Hagberg, ordförande, och tekniska rådet Lars Fransson.